

Asia: VN/9898/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Pääasiallinen sisältö

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) antaa seuraavan lausunnon otsikkoasiassa. Liitto lausuu seuraavassa ainoastaan kalastusvälinejätettä koskevan osion osalta.

Yleistä

SAKL pitää tärkeänä, että merten ja järvien roskaantuminen vähenee. Liitto kantaa huolta erityisesti Itämeren tilasta ja tarvitaan ehdottomasti tehokkaita toimia ravinne- ja vierasainekuormituksen vähentämiseksi, kuten myös mikromuovin määrän rajoittamiseksi.

Ympäristöministeriön laatima esitys on osittain sekava ja käytännön toiminnalle vieras, tämä koskee erityisesti perusteluosiota. Tämä johtunee siitä, että yhteydenpito käytännön toimijoihin on ollut suhteellisen vähäinen. Arviot esityksen taloudellisista vaikutuksista ovat myöskin puutteelliset. Vaikka esitetty lainsäädäntö ei suoraan koske kalastuselinkeinoa, on sen välilliset vaikutukset todennäköisesti merkittävät, etenkin taloudellisessa mielessä.

Lähtökohdat ja ratkaisut

SAKL katsoo, että asiassa on kolme erillistä ongelma-aluetta ja näitten perusteella tulisi tehdä toimivia ja kustannustehokkaita ratkaisuja.

1. Nk. haamuverkot

KAPYYSI oli vuosina 2018-2020 Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) rahoittama hanke, jonka toteuttivat Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja Suomen Ammattikalastajaliitto. Hankkeessa pyrittiin yhteistyössä sektorin toimijoiden kanssa kartoittamaan Suomen rannikkoalueiden haamuverkkotilanne sekä poistamaan mahdollisuuksien mukaan niitä kalastusalueilta ja kalasatamista. Haamuverkkojen kartoituksen jälkeen niitä kerättiin naaraamalla paikallisten kalastajien kanssa. Pyydysten keräys toteutettiin kesällä 2019.

Meillä kalastuksen luonteesta ja luonnonolosuhteista johtuen tilanne on erilainen kuin eteläisellä Itämerellä. Hankkeen tuloksena oli, että ammattikalastuksesta peräisin olevat haamuverkot eivät näyttäisi olevan merkittävä ongelma Selkämeren rannikkoalueella. Arviona on, että tilanne on samanlainen muilla Suomen merialueilla.

Kaupallisen kalastuksen volyyymi on myös vähentynyt voimakkaasti viimeisten vuosikymmenten aikana ja trendi näyttää jatkuvan. Etenkin verkkokalastus vahinkojen kannalta riskialtteimpina vuodenaikoina on käytännössä loppunut, mikä myös todetaan KAPYYSI-hankkeen raportissa.

Kaupallisen kalastuksen hyvään toimintakulttuuriin kuuluu, että pyyntiin asetetut pyydykset nostetaan merestä pois kalastuksen loppuessa. Pyydykset ovat arvokkaita ja niihin sisältyy paljon työtä, joten kalustosta pidetään hyvää huolta. Kaupallisilla kalastajilla on myös velvollisuus ilmoittaa kadonneista pyydyksistä ja pyrkiä saamaan kadonnut pyydys takaisin.

Pohjoisen Itämeren olosuhteissa ei ole kustannustehokasta ryhtyä pyydysten naaraustoimiin. Tämä todetaan KAPYYSI-hankkeen raportissa ja perusteena ovat koenaarauksissa löydetyt vähäiset määrät muovijätettä.

Haamuverkkojen osalta tulee edelleen painottaa tiedotuksen avulla kaupallisen kalastuksen jo vakiintunutta asianmukaista toimintaa.

2. Historiallinen kalastusvälinejäte

KAPYYSI-hanke ulottui haamuverkkojen ohella myös maissa oleviin ja käytöstä poistettuihin pyydyksiin ja pyydysmateriaalien määriin. Hankkeessa oli myös tarkoitus käsitellä, varastoida tilapäisesti ja toimittaa kerätty materiaali eteenpäin kierrätyksestä vastaavaan laitokseen. Hankkeen raportissa laadittiin luonnos esikäsittelyohjeeksi.

Kierrätyksen ongelmana on, ettei Suomessa ole vielä esikäsittelyn tuloksena syntyneille erille vastaanottoa. Tämän kehittämiseen ja tukemiseen tulisi panostaa myös ympäristöministeriön taholta. Esikäsittely on käsityötä ja siten myös todella kallista.

Kalastamissa ja myös yksityisissä tiloissa on jo käytöstä poistettuja pyydyksiä. Kokonaismäärästä ei ole minkäänlaista arviota siitä huolimatta, että tämä tarve tuotiin esille KAPYYSI-hankkeen yhteydessä.

On syytä ryhtyä kannustavilla toimilla ("porkkanalla") edistämään historiallisen kalastusvälinejätteen keräämistä ennen kuin tuottajavastuu astuu voimaan.

3. Kalastusvälinejäte

Esitetyn lainsäädännön fokuksessa on, vaikkakin se osittain hämärtyy perusteluosiossa, jatkossa kertyvä kalastusvälijäte. Esityksen mukaan vuodesta 2029 alkaen.

Kalastusyrityksien toiminnalle on eduksi, että jätehuolto on asianmukaisesti järjestetty.

Kalastusyritysten kannalta on kuitenkin ensisijaisen tärkeää, että kalastusvälinejätteen tuottajavastuu toteutetaan järkevästi ja kustannustehokkaasti.

Jotta järjestelmä olisi hallittavissa, tulisi direktiivin kansallinen toimeenpano rajata direktiivin alkuperäiseen tarkoitukseen, eli merellä käytettäviin kaupallisiin pyydyksiin.

Suomen ei ole syytä ottaa itselleen laajempia velvoitteita kuin mitä direktiivi edellyttää.

Ympäristöministeriön malli hyvin laajasta ja tiheästä keräilyverkostosta on tehoton ja hyvin kallis. Ympäristöministeriön laskelmat eivät alkuunkaan vakuuta ja eivät vastaa todellisia kustannuksia. Kalliin ja tehottoman järjestelmän perustaminen vaikuttaisi sekä kotimaisten pyydysvalmistajien talouteen ja mahdollisuuksiin jatkaa toimintaansa että kalastusyritysten ja koko kotimaisen kalatuotannon toimintamahdollisuuksiin.

Järjestelmän rakentamisessa tulee huomioida alan todella pieni koko. Merialueella on ainoastaan noin 400 kalastusyriytystä, nämä tuottavat pääosan kalasta. Yritykset ovat hajallaan pitkin rannikkoaluetta, mikä vaikuttaa suoraan kalastusvälinejätteen suuriin kuljetuskustannuksiin. Kaupallisen kalastajien määrä vähenee edelleen pitkällä aikavälillä kalastajien ikärakenteen, sekä hallinnon ja poliittisten päätösten seurauksena.

Tuottajayhteisön on kustannusten hillitsemiseksi saatava suunnitella kaupallisten pyydysten jätehuolto (erilliskeräys ja kuljetus). Tuottajayhteisö vastaa kustannuksista ja myös käytännön toimeenpano on oltava samoissa käsissä. Keräyspisteitä voi esimerkiksi olla isommissa kalasatamissa (enintään noin 10–15 kpl merialueella), kotimaisten pyydysvalmistajien ja maahantuojien tiloissa sekä mahdollisissa muissa tuottajayhteisön harkitsemisessa keräilyn kannalta tarkoituksenmukaisissa paikoissa, esimerkiksi kunnalliset tavanomaiset keräilypisteet. On mahdollista myös järjestää erilaisia kampanjoita kalastusvälinejätteen keräämiseksi ("teemapäiviä").

Verkoston kaavamainen laajentaminen paikkoihin, esimerkiksi kaikki kalasatamiin, jossa puretaan yli 5 000 kg kalaa, jossa ehkä vain 1-2 kaupallista kalastajaa (mikä yleinen tilanne), ei ole tarkoituksenmukaista. Mahdollisen rajan, jos sellainen asetetaan, tulisi olla vähintään 20 000 kg, eli sama kuin nykyisessä merenkulun ympäristösuojelulaissa.

Keräyspisteet myös kaikella todennäköisyydellä keräävät helposti muuta jätettä, joka lisää tuottajayhteisön ja sen kautta välillisesti elinkeinon kustannuksia. Toisaalta muun muassa tästä syystä, yleisten turvallisuussyiden lisäksi, jo monet satamat ja tilat ovat lukittuja ja sinne on pääsy vain käyttäjillä. Tästä syystä ei myöskään ympäristöministeriön malli ole käytännössä toteutettavissa.

Kaupalliset kalastajat, etenkin troolikalastusyriytykset mutta myös osittain muut, tuovat maahan itse pyydyksiä. SUP-direktiivin artikla 3.11a antaa poikkeuksen kaupalliselle kalastajalle, eli häntä ei katsota maahantuojaksi. Tämä poikkeus kaupalliselle kalastajalle on oltava osana kansallista lainsäädäntöä elinkeinon kustannusten hillitsemiseksi. Osa kalastajista valmistaa myös pyydyksiä oman käyttöön ja myy pienessä mittakaavassa toisille kalastajille. Nämäkin kalastajat on oltava tuottajayhteisövelvoitteen ulkopuolella.

Luku 1 (Asian tausta ja valmistelu)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 2 (SUP-direktiivin tavoitteet ja pääasiallinen sisältö)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 3 (Nykytila ja sen arviointi)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 4 (Ehdotukset ja niiden vaikutukset)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 5 (Muut toteuttamismuutokset)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 8 (Lakia alemman asteinen sääntely)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 12 (Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Jätelain muutosehdotus

6 § (Muut määritelmät) + pykäläkohtaiset perustelut

-

24 a § (Markkinavalvonta) + pykäläkohtaiset perustelut

-

25 § (Muut valvontaviranomaiset) + pykäläkohtaiset perustelut

-

46 § (Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 a § (Tuottajan kustannusvastuu tietyistä kuntien toteuttamista jätehuolto- ja siivoustoimista) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 b § (Kustannusvastuun piiriin kuuluvat alueet) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 c § (Kustannusvastuun toteuttamiseksi tarvittavien tuoteryhmäkohtaisten korvausten määrittäminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 d § (Tuoteryhmäkohtaisten korvausten maksaminen kunnille) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 e § (Tuoteryhmäkohtaisten korvausten tarkistaminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 f § (Kustannusvastuun jakaminen samaa tuoteryhmää edustavien eri tuottajayhteisöjen sekä tuottajien kesken) + pykäläkohtaiset perustelut

-

48 § (Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat) + pykäläkohtaiset perustelut

-

49 § (Käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanotto ja kuljetus) + pykäläkohtaiset perustelut

-

51 § (Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus) + pykäläkohtaiset perustelut

-

53 a § (Tuottajan omavalvonta) + pykäläkohtaiset perustelut

-

62 § (Tuottajayhteisöön liittyminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

66 a § (Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja) + pykäläkohtaiset perustelut

-

69 § (Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuudet) + pykäläkohtaiset perustelut

-

128 § (Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset + niiden perustelut

-

Merenkulun ympäristönsuojelulain muutosehdotus

3 § (Jätteiden vastaanottojärjestelyt satamassa) + pykäläkohtaiset perustelut

-

Voimaantulosäännös + sen perustelut

-

Muita esitykseen liittyviä asioita

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Jordas Kim
Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry